

nuo (*U sjeni krematorija*, 1975). Ovim novim djelom — *Misterij vremena* — autor je podario još jednu knjigu–poslasticu za čitatelje željne izazovnih tema.

Valentin POZAIĆ

Willi LAMBERT, *Tražiti i nalaziti Boga u svemu*, prijevod Ivana Pekas, Zagreb, FTI DI, 2001., 184 str.

Neka pisana djela imaju čast biti uvrštena u klasična djela literature. Jedna od takvih knjiga, bolje rečeno knjižica, jesu *Duhovne vježbe sv. Ignacija Lojolskog*. Za tu knjižicu kažu da je obratila više duša nego što ima slova. Ujedno je jedna od rijetkih koju je potvrdio i odobrio sam papa. Knjižica *Duhovne vježbe* koju je sastavio sv. Ignacije samo je priručnik za onoga koji daje duhovne vježbe. Ona voditelju duhovnih vježbi daje naputke na što valja upozoriti onoga koji vrši duhovne vježbe. Tijekom stoljeća napisano je puno komentara i knjiga koje slijede metodu sv. Ignacija.

Podsjetimo se ukratko te metode. Sv. Ignacije je zamislio da duhovne vježbe traju trideset dana. U tim danima egzercitant (onaj koji vrši duhovne vježbe) prolazi kroz duhovno iskustvo koje ostavlja trag u njegovu životu. Duhovno vježbanje ima nekoliko etapa ili, kako ih Ignacije naziva, tjedana. Na početku egzercitant se susreće sa svijetom koji ga okružuje i u kojem uspostavlja ispravan odnos prema Bogu i svemu stvorenome. Ubrzo potom uočava da nije sve po Božjem planu i da se u ovaj svijet uvukao grijeh, kako onaj izvan egzercitanta tako i onaj u samome čovjeku. Izlaz iz tog očajnog stanja nalazi pred Raspetim. Pred njim doživljava sebe kao grješnika kome je sve oprošteno.

Čovjek ne može živjeti u vakuumu. Ako je u prvom tjednu u duši egzercitanta nastala određena praznina zbog toga što se odijelio od određenih navezanosti, tu prazninu sada treba ispuniti novim sadržajem. A novi sadržaj i nova ljubav jest

Krist Gospodin. Promatrajući njegov život, egzercitant će ubrzo uvidjeti da je sam uvučen u životnu borbu u kojoj će sigurno pobijediti ako upozna strategiju pravoga Vode i lukavstva i zamke neprijatelja. A neprijatelj se u prvom redu skriva u samome čovjeku. To je sadržaj drugog tjedna.

U trećoj etapi egzercitant slijedi Krista na njegovom križnom putu, prati ga u smrt koju Gospodin dragovoljno prima zbog nas.

U četvrtom tjednu egzercitant se raduje zbog Kristove pobjede i proslave. U danima nakon uskrsnuća Krist je veliki tješitelj, skuplja svoje raspršeno stado i daje mu zadatak da sve narode privede u »jedan ovčinjak«.

Držeći se tog rasporeda i te dinamike, autor knjige *Tražiti i nalaziti Boga u svemu* daje u ruke egzercitantu, ali ne samo njemu, vrlo zgodno sredstvo da korisno i s velikim plodom izvrši duhovne vježbe. Najprije tumači što znači čitati ignacijevski: nije važno da čovjek mnogo čita, nego da stvar iznutra doživi i proživi.

U *Pogledu na cjelinu* autor stavlja čovjeka u njegovu egzistencijalnu situaciju. Čovjek mora stići na cilj svoga životnog putovanja; inače je promašio i vremeniti i vječni život. Kad netko kreće na put, on se sprema za nj. Ovdje je značajna čežnja da se na čovjeku ispuni volja Božja i da čovjek tu volju Božju i prepozna i prihvati. Ako se s velikodušnošću srca uputi u vježbanje, trening, postići će snagu volje koja će biti spremna izgovarati svoj životni »da, Oče!«. A to će se odvijati u ozračju molitve koja stalno traži nutarnji kontakt s Bogom.

U poglavlju *Temelj i cilj* autor navodi neke stavove koji su važni kad se nađemo pred Bogom, a to su: zahvalnost, strahopoštovanje, slava i ravnodušnost. Izraz »ravnodušnost« u kontekstu ignacijanskih duhovnih vježbi označuje ljubav koja je spremna na sve, koja daje, a zauzvrat ne traži ništa.

U oslobođenju grješnih navezanosti, nakon što se čovjek pomirio s Bogom, veliku važnost ima dnevni ispit savjesti u kojem se stiče mudro srce i bistro oko koje razlučuje djelovanje dobrog duha od razorne tendencije. To čovjeku pomaže da mu život bude »povezan s Bogom u pažnji, u zahvaljivanju, u pomirenju, u razlučivanju i u povjerenju« (str. 65).

Poziv je kršćanina da nasljeđuje Krista i izvrši poslanje. Što čovjek ne pozna, to ne voli. Da zavoli Isusa, egzercitant ga mora upoznati. Stoga će u ovom razdoblju, tj. u drugom tjednu, napose moliti za unutarnju spoznaju Gospodina. A nasljeđivanje Krista ne znači ići za nekim nepobjedivim vojskovođom, već za Kristom siromašnim i poslušnim volji Božjoj. Uspoređujući ono na što Duh Sveti kroz razmatranja i molitvu upućuje egzercitanta i onu duboko skrivenu težnju u čovjekovoj nutrini da ljubi Boga, Bog i čovjek naći će se u istom životnom izboru ili ukoliko je izvršio izbor, pronaći će ono u čemu može više i revnije biti na službu dušama.

Zadnja etapa govori o križu i uskrsnuću. Kad autor govori o umrtvljivanju, navodi riječi sv. Ignacija koje tumače što znači mrtviti se: *Svatko neka, naime, pamti, da će u svim duhovnim stvarima toliko napredovati koliko se bude odrekao ljubavi prema samome sebi, svoje vlastite volje i koristi* (DV 189). To je izlazak iz sebe, to je u praksi ostvaren život prema blaženstvima.

Kad se čovjek nađe pred raspetom Ljubavlju, ne preostaje mu ništa drugo nego da se i sam izgubi u ludosti ljubavi. I zna da je Uskrsnuli uvijek tu, uvijek usred svoje Crkve, njegov životni pratilac. Nijednim drvom ne može se zapaliti vatra ljubavi kao drvom križa (usp. str. 121). A što za Ignacija znači ljubiti? Prije i iznad svega znači dopustiti da budemo ljubljeni. Primajući ljubav odozgo, mi je uzvraćamo odozdo, i to više djelima nego riječima. Riječi mogu lijepo zvučati, ali konkretni izričaji ljubavi preobraža-

vaju ljudske duše. Bog se bezuvjetno dariva čovjeku; čovjeku ne preostaje ništa drugo nego da i on učini isto, da sve preda Ljubljenome, što izražava jednostavnim i lijepom molitvom: *Uzmi, Gospodine, i primi svu moju slobodu...*

U zadnjem dijelu *Život u Duhu Svetome* nalaze se naputci o tome kako ljudi mogu biti prijatelji u Gospodinu i međusobno komunicirati, razlučivati, zajednički donositi odluke, da sve djelovanje bude označeno čistom nakanom. Kršćanin je živi član Crkve. Stoga je vrlo važno da zna osjećati s Crkvom, da zna svoj sud podvrći sudu i nauci Crkve.

Knjiga *Tražiti i nalaziti u svemu Boga* pisana je pristupačnim stilom i velika je pomoć svima koji žele produbiti svoj kršćanski život na temelju duhovnog iskustva, a pod vodstvom sv. Ignacija koji je prvi u ovom stilu obavio duhovne vježbe. Autor je na zgodan i prikladan način rastumačio temeljne riječi ignacijevske duhovnosti. Tko pročita knjigu, bit će mu jasniji mnogi temeljni pojmovi ignacijevske duhovnosti i lako će uočiti kako su veliki sveci i mistici dobri poznavatelji ljudske naravi. I da je vrlo zanimljivo i uzbudljivo u svemu tražiti i nalaziti Boga.

Ivan CINDORI

M. Scott PECK, *Ljudi laži*, preveo Darko Milošić, Zagreb, V. B. Z. 1999, 237 str.

Zamislite sljedeći scenarij: Roditelji imaju dva sina tinejdžerske dobi. Stariji (16) jednog ljeta puškom izvrši samoubojstvo. Mladi (15) postaje potišten, popušta u školi i negdje poslije Nove godine ukrade automobil kojim uzrokuje prometnu nesreću. Policija ga šalje školskom psihijatru koji ga upućuje na promatranje u bolnicu. Na psihijatrijskom promatranju u bolnici liječnik neuspješno pokušava saznati nešto o njegovim motivima. Ispituje ga o odnosu s bratom, roditeljima. Dječak ili šuti ili odgovara